

Ieder jaar analyseert het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB) de bouwnijverheid in ons land. Nadat de nieuwbouwproductie van agrarische gebouwen in 2003 een dieptepunt bereikte, is een licht herstel opgetreden. Voor 2006 is de verwachting dat de nieuwbouwproductie de groei met 5,5 procent voortzet.

Productie agrarische gebouwen in de lift

De bouwbehoefte neemt toe door de herstructurering van de glastuinbouw

De onrustige periode 2001-2003, gekenmerkt door besmettelijke dierziekten en een economische recessie, is voorlopig achter de rug. Hoewel met het dichterbij komen van de vogelgriep de angst voor besmetting in Nederland is toegenomen, was de afgelopen periode 2004-2005 voor de agrarische sector relatief rustig. Mede door een topogst aan akkerbouwgewassen steeg over 2004 het totale productievolume van de landbouw met ongeveer 3 procent. Ook in de eerste twee kwartalen van 2005 bleef de productie op een hoog niveau. Vanaf medio 2004 zijn investeringen in vaste activa door landbouwbedrijven toegenomen. Het zijn deels investeringen in gebouwen.¹ Een belangrijk deel van de hogere landbouwproductie is terug te voeren op de gestegen export. In 2004 nam de export van landbouwproducten met 4,6 procent toe tot een volume van € 11,5 miljard. Het aandeel in de totale export van

Nederland bedraagt 8 procent. Nederland is hiermee binnen de EU de grootste agrarische exporteur, met een aandeel van bijna 20 procent. Ruim 80 procent van de agrarische export gaat naar EU-landen, waarbij Duitsland de belangrijkste afnemer is. De sterke concurrentiepositie van de Nederlandse land- en tuinbouw berust voor een groot deel op zijn innovatiekracht.

GREENPORTS

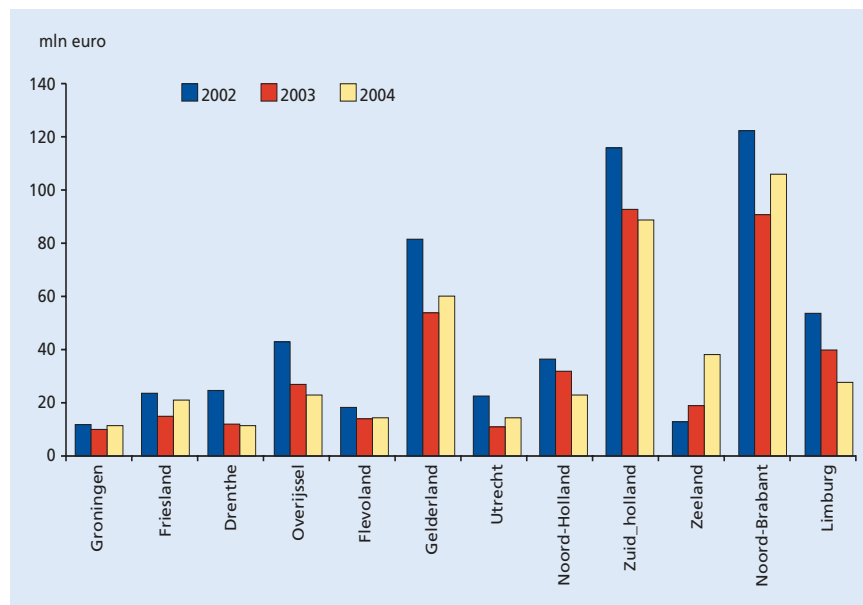
In de Nota Ruimte (2004) zet het rijk zich onder andere in voor versterking van het agrofoodcomplex en ontwikkeling van de kennisintensieve agribusiness. Het gaat daarbij vooral om niet-grondgebonden en kapitaalintensieve vormen van tuinbouw (glastuinbouw, permanente bloembollenteelt en pot- en containerteelt). Het kabinet streeft naar een concentratie in greenports. (Zie: Het weten waard, pagina 14-15)

NIEUWBOUWPRODUCTIE

In de komende jaren wordt veel geld uitgetrokken voor reconstructie van (zand)gebieden met veel intensieve veehouderij. De provincies Overijssel, Gelderland, Utrecht, Brabant en Limburg werken aan plannen voor in totaal twaalf reconstructiegebieden. De diverse budgetten van het rijk voor het landelijk gebied worden gebundeld in het Investeringsbudget Landelijk Gebied. In dit investeringsbudget worden de bestaande rijksmiddelen voor natuur, recreatie, milieu en reconstructie samengevoegd. In totaal gaat het daarbij om een budget van € 600 tot € 700 miljoen. Belangrijke kostenposten zijn grondverwerving, inrichting en bedrijfsverplaatsing. Vooral de reconstructie van zandgebieden met veel intensieve veehouderij vergt de komende jaren een hoge rijksbijdrage. In de reconstructiegebieden bevindt zich 80 procent van de ongeveer 7.000 Nederlandse intensieve veehouderijbedrijven. Enkele honderden van deze bedrijven worden verplaatst naar locaties waar de natuur minder kwetsbaar is (Landbouw-Economisch Bericht 2005). Het totale bedrag dat met de reconstructie is gemoeid, wordt geschat op rond € 9 miljard.

BOUWVERGUNNINGEN

Nadat de nieuwbouwproductie van agrarische gebouwen in 2003 een dieptepunt bereikte, is een licht herstel opgetreden. Ingeleid door een toename van de verleende bouwvergunningen neemt de nieuwbouwproductie in 2005 naar verwachting toe tot € 475 miljoen (tabel 1). Voor het komende jaar is de verwachting dat de nieuwbouwproductie de groei met 5,5 procent voortzet. Met het economisch herstel in het voor-

Figuur 1 Bouwproductievolumen agrarische gebouwen per provincie 2002-2004 (nieuwbouw, mln euro, excl. btw, prijzen 2004)

Bron: CBS, EIB

uitzicht en de bouwbehoefte door de herstructurering glastuinbouw en de reconstructie van de zandgebieden kan op middellange termijn de productie met gemiddeld 3,0 procent per jaar toenemen tot € 575 miljoen in 2011.

REGIO

De laatste jaren heeft in vierkante meters ongeveer tweederde van de agrarische nieuwbouwproductie betrekking op de bouw van kassen. In de jaren negentig lag dit aandeel nog op ongeveer 50 procent. De bouw van kassen is per m² echter relatief goedkoop, zodat een groot gedeelte van de agrarische bouwproductiewaarde nog bestaat uit de bouw van schuren en stallen. Ondanks dat kassen per m² goedkoper zijn, komt door de omvangrijke oppervlakte per kas de waarde van de bouwvergunningen voor kassen wel vele malen hoger uit dan die voor de overige sectoren.

Een groot regionaal aandeel (kas)tuinbouw werkt op deze manier door in de omvang van de totale agrarische bouwproductie. Het is bijvoorbeeld deze eenzijdige samenstelling van de landbouw in Zuid-Holland, die er voor zorgt dat de gemiddelde prijs bij de nieuwbouw van een agrarisch bouwwerk in Zuid-Holland dan ook duidelijk hoger ligt dan het landelijk gemiddelde. In 2003 € 366.000 in Zuid-Holland tegenover € 273.000 landelijk.

In Zuid-Holland vinden de grootste ontwikkelingen van de glastuinbouw plaats in de zogenaamde 'Glas-as' en enkele andere concentratiegebieden. (Zie Het weten waard, pagina 14-15)

NOORD-BRABANT

In één provincie is de agrarische bouwproductie meestal omvangrijker dan in Zuid-Holland, namelijk Noord-Brabant (zie figuur 1). In de laatste tien jaar

	vergunningen		productie	
	mln euro	Δ%	mln euro	Δ%
2002	433	-21,6	604	-7,1
2003	453	4,5	447	-26,0
2004	487	7,5	463	3,5
2005 raming	475	-2,5	475	2,5
2006 raming	475	0,0	500	5,5
2011 raming	550	3,0 ¹⁾	575	3,0 ¹⁾

Tabel 1. Bouwvergunningen- en bouwproductievolumen van agrarische gebouwen, 2002-2006 en 2011 (nieuwbouw, mln euro, excl. btw, prijzen 2004)

¹⁾ Gemiddelde jaarlijkse mutatie in de periode 2007-2011. Bron: CBS, EIB.

In de komende jaren trekt de overheid veel geld uit voor de reconstructie in gebieden met veel intensieve veehouderij

noteerde deze provincie zeven maal de hoogste agrarische nieuwbouwproductie. Vergeleken met de eenzijdige samenstelling van Zuid-Holland, is de Noord-Brabantse verdeling over de verschillende subsectoren evenwichtiger verdeeld.

De aandelen van de tuinbouw-, graasdier- en hokdierbedrijven ontlopen elkaar hier niet veel. De akkerbouw is in deze provincie ondervetegenwoordigd. In het oosten van de provincie zijn veel varkens- en pluimveehouderijen. Opvallend in figuur 1 is de positie van Zeeland in 2004. Hier werd in 2004 ruim € 40 miljoen agrarische bouwproductie gerealiseerd en daarmee nam deze doorgaans kleine markt dat jaar verrassend de vierde plaats in (na de grote drie Noord-Brabant, Zuid-Holland en Gelderland). Oorzaak van de tijdelijke Zeeuwse opleving was de bouw van het kassencomplex in de Eerste Bathpolder onder Rilland-Bath. De honderd hectare glastuinbouw is verdeeld over een aantal bedrijven in grootte variërend tussen vijf en veertig hectare. Alle bedrijven zijn afkomstig uit het Westland waar ze onvoldoende mogelijkheden hadden om te moderniseren en uit te breiden².

¹ Het aandeel van nieuwbouwproductie in de totale investeringen in vaste activa is voor de landbouw ongeveer 20 procent: zie ook EIB (2003), 'De Gebouwenquote', Amsterdam

² BN/DeStem 01-10-2004, Tuinbouw op industrieel niveau.

drs. M. Zuidema en
drs. D. Melenhorst, EIB